

מאלפי זהב

אוצר הערות והידושים קושיות וביאורים

לקט ענינים בפשט בהלכה ובאגדה על סדר הפרשה

פרשת צו

כיצד היה לכולם בגדי כהונה מתאימים

(פ"ו 109 א) מדרו בד – היא הכתונת. ומה תלמוד לומר מדרו, שתהא כמדתו.

העיר אאמו"ר שליט"א דהנה הדין שתהא כמידתו הוא שיהא צמוד לבשרו, [וגם מצד האויר שבין הבגד לבשרו דמספק"ל בזבחים יט ע"א האם הוי חציצה], וממילא לא סגי שיהא מידות כלליות כפי שמצוי כיום, אלא בעינן שיהא מתאים בדיוק לגופו בצמצום.

וצ"ע שהרי עפ"ר לא היה מביא הבגד מביתו, אלא היה לובש בלשכת פנחס המלביש (ועי' יומא לה ע"ב). ואיך היה שם בדיוק מתאים לכל אחד, הא לכל אחד יש מידה אחרת, וא"א לצמצם. ובפרט שמידת הכהנים הצעירים [ה'פרחי כהונה] משתנית בזמן מועט, ותמוה לומר דכל זמן מועט ממש הוצרכו להחליף לבגד אחר לפי הגובה והמידה המדויקים. [ואטו היה שם אלפי מידות למחצה לשליש ולרביעי].

ואולי אה"נ, כיון שא"א לצמצם, ולא נתנה תורה למלאה"ש, אי"צ בדיוק ממש, אלא סגי ללבוש כפי המידה הנראית בעיני בני האדם כמתאימה, וזהו 'כמידתו'. וכיון שכן, שפיר היה מצוי שם מידה לכל אחד. [והעירו דע"כ כן הוא, דאל"כ איך הכניסו היד בשרוול, וכן איך קפלו היד. ובאמת עי' זבחים שם שנוכרה סברא זו דדרך לבישה בכך לענין הספק 'בית השחי מהו שיחוק' עי"ש].

(ד 109) ופשט את בגדיו – אין זו חובה אלא דרך ארץ, שלא ילבלך בהוצאת הדין בגדים שהוא משמש בהן תמיד. בגדים שבשל בהן קדרה לרבו אל ימווג בהן כוס לרבו, לכך ולבש בגדים אחרים פחותין מהן. יתכן לפ' דהיה ס"ד שזהו כבודו, כדאשכחן בפסחים (סו ע"ב) שבח הוא לבני אהרן שילכו עד ארכובותיהם בדם גבי ק"פ [אך עיי"ש דמ"מ לא נתלכלכו בגדיהם], וכן בשעת ההזייה על המשכן וכליו לא היה חסרון במה שהזה מהדם ומשמן המשחה על הבגדים, קמ"ל דהכא אינו כן.

כיצד הדליקו הנרות מאש המערכה

(פ"ו 109 ו) אש תמיד – אש שנאמר בה תמיד, היא שמדליקין בה את הנרות, שנאמר בה (שמות כו ב) להעלות נר תמיד, אף היא מעל המזבח החיצון תוקד.

הנה בעיקר הא דמדליקין המנורה מהמזבח, ע"כ הדליקו ע"י קיסם, דהא א"א שפתילות המנורה יהיו כ"כ ארוכות. וא"כ צ"ע בין למ"ד ביזוי מצוה בין למ"ד אכחשי מצוה בריש במה מדליקין (שבת כב ע"ב), איך היה שרי. ואולי הפתילה עצמה היה לוקח לשם, ורוחק. וצ"ת.

ואמר אאמו"ר שליט"א די"ל שהדליקה עם גחלת מהמערכה שכבר הי' דלוקה. וכן משמע בגמ' ביומא (מו ע"ב) עי"ש.

וידידי ה"ה מיכאל יעקב גרבר שליט"א קאמר באופ"א, דמאחר שמעיקרא היתה מיועדת אף לזה, ממילא אין בזה חסרון.

(ח 109) עור העלה אשר הקריב לכהן לו יהיה – פרט לטבול יום ומחוסר כפורים ואונן שאינן חולקים בעורות. ואף דכבר אשמועינן (לעיל פס"ז) דאינן אוכלין, ס"ד דכיון שהעור אינו נאכל, שפיר יקבלו, קמ"ל (זבחים קג ע"ב). אך יל"ע דניתני עור וכ"ש בשר.

(טו 109 טו) וממחרת והנותר ממנו יאכל. ביאר הרמב"ן דבאה התורה ללמד בזה שלא ישאיר ממנו בכונה, ולא שיהא רשאי להניח כלו ליום המחרת, אבל מצוה שיאכל ממנו בראשון, והנותר במקרה יאכל במחרת הנזכר. והוכיח כן מהתו"כ עי"ש (וכע"ז איתא בשיטמ"ק בזבחים נו ע"ב). ובהבנת דבריו עי' באריכות בחלופת מכתבים בין מרן הגר"ח זצ"ל לבין יבלחט"א מרן הגר"ל שליט"א (נד' בקובץ שימוש חכמים ה"ד) שהביאו דהאו"ש למד כי צריך לגמור הכל ביום הראשון, ואילו הם הבינו כי צריך רק להתחיל ביום הראשון [ונסגי אפי' בכזית עי"ש]. ועי"ש עוד מה שדנו אם ליל שני בכלל היום הראשון, או לא. [ואזי יהא חמור מק"ק דנאכלים לכתח"י אף בלילה].

באיזה בגדים שימש משה בז' ימי המלוואים

(פ"ח 109 נח) ויקטר המזבחה – משה שמש כל שבעת ימי המלוואים בחלוק לבן.

ויל"ע אם לבש גם כובע [מצנפת או מגבעת] ומכנסיים. דלכאו' בלא כובע, אי"ז מורא מקדש. וכמו"כ אסור לעלות אל המזבח בלא מכנסיים, אשר לא תגלה ערותך עליו.

ואולי י"ל דאף לבש אבנט ומכנסיים וכו', ורק אתא לאפוקי דלא לבש בגדי כהן גדול, אע"פ ששימש ככהן גדול. רק צ"ב א"כ אמאי לא קאמר דלבש כל בגדי כהן הדיוט.

וציין אאמו"ר שליט"א לתוס' בעכו"ז (לד ע"א ד"ה במה שימש) שכתבו דבו' ימי המלוואים עדיין לא נתקדשו בגדי כהונה. והביאו מהר"י מאורליינ"ש דכל ז' ימי המלוואים שהיה משה מעמיד המשכן ומפרקו, היה נחשב כמו במה ואין בגדי כהונה בבמה. ומבואר לפי"ז דהכונה במה ששמש בחלוק לבן, לומר שלא לבש בגדי כהונה.

ושו"ר שכ"כ רש"י ביומא (ג ע"ב ד"ה תחלה במקום) דמה ששימש משה כל ז' ימי המלוואים, אין קרויה עבודה אצל עבודת כהנים, לפי שלא היתה בבגדי כהונה אלא בחלוק לבן, שלא הוכשר אלא לשעה. ועימש"כ בסו"פ כי תשא (לד, לג), להסתפק אם היה לבוש במסוה בו' ימי המלוואים.

(טו 109 לו) ויעש אהרן ובניו – להגיד שבחן שלא הטו ימין ושמאל. ועי' בגור אריה שהביא מהתורת כהנים שלא דרשו כן, אלא שעשו זה בשמחה לקיים מה שאמר להם משה כאילו שמעו מפי הגבורה. וכתב דזה יותר נכון, דזה שייך כאן, כי דרך עולם - גדול שנצטווה מאחר, אינו עושה בשמחה שהוא ישמע לאחר, אבל אהרן היה שמח כאילו בעצמו שמע. עי"ש דבריו. והטעם דקיימו בשמחה כאילו שמעו בעצמם, דהוי כבוד השכינה במה ששומעים בקולו של משה, ומקיימים מורא רבך כמורא שמים, ומכבדים מכובדי המקום.

הערות על הגליונות האחרונים

ומקורו לכאורה הוא ממה שמרנא הגאון רבינו עקיבא איגר זצ"ל עם כל גדלותו הנוראה, אמר קודם פטירתו, שהשבח היחיד שיגידו עליו אחר פטירתו, שלימד תורה לתלמידים מתוך יסורים.

ויתכן הטעם במעלה הגדולה שבזה. שכאשר בעלמא מלמד תורה, יתכן שעם כל הזכות העצומה של הזכוי הרבים שבזה [בפרט בזכות זו של תורה שהיא כנגד כולם], מ"מ הכבוד שמקבל ע"כ מוריד מהשכר הגדול, [וכידוע מהגר"ח מוולאזין זצ"ל, דמכיון שהוא הנאה רוחנית, מוריד מהשכר הרבה יותר משאר הנאות. ומפורסם המעשה בזה במון הגרא"מ שך זצ"ל, ואכ"מ]. אך כאשר מרביץ תורה מתוך יסורים, אשר עפ"ר אין ניכר כלפי חוץ היסורים הגדולים, ואינו מקבל ע"כ כבוד, בזה מקבל שכר שלם על זכות ההרבצת תורה, ובכפלי כפליים על היפה אחד בצער ממאה שלא בצער.

ואמר מו"ר הגאון רבי חיים ברמן שליט"א בשם הגרא"א דסלר זצ"ל, שכל זה בבחינה הכי קטנה של צער, אך ככל שגדול הצער, כך נכפלת מעלת הלימוד לאלפי אלפים לאין ערוך.

לפלפולא

יל"ד במי ששכרוהו כל יום לעשות איזה פעולה עד שעה 2.00 בלילה. מה הדין בלילה אשר מחליפין בו השעון לשעון חורף, ומקדימין לשעה 1.00, האם חייב בשעה נוספת. ולכאורה לא. [ובאופן שעובר עד 3.00 ובשעה 2.00 הזיווהו קדימה לשעון קיץ לשעה 3.00, פשיטא דאי"צ לעבוד עוד. כיון שכבר הגיע השעה שלוש. דאטו יעבוד עד ארבע].

האם מותר לעבור לפני מתפלל ישן

בענין הנידון מלפני שבועיים האם מותר לעבור לפני המתפלל כשנרדם באמצע תפילתו או כשהפסיק התפילה מאיזו סיבה שהיא:

לכאורה הדבר תלוי בטעמי האיסור, שלפי הטעם הראשון (שהביאו המג"א סי' קב סק"ו והמ"ב סק"ו) משום ביטול כונת המתפלל, לכאורה הכא לא שייך. אך להטעם השני (סי' ט"ז סק"ג ועוד אחרונים) שהשכינה כנגדו וכו', יל"ע אם שייך גם בישן.

שו"ר מביאים חידוש עצום שכתב בס' ציץ אליעזר (ח"ט סי' ז) ע"פ דיוק לשון הרמב"ם והמאירי דכל האיסור הוא לעבור לפני המתפלל מעומד, אבל במישוב אין איסור. ובס' קצוה"ש (סי' כ סק"ו) אוסר אף במישוב. וכך הוא לכאורה פשוט השו"ע והמ"ב שסתמו בזה.

ובעיקר השאלה העירו לנפק"מ נוספת, בחזרת הש"ץ בזמן הברכת כהנים, האם שרי לעבור כנגד הש"ץ. ויל"ד בש"ץ כהן מה נקרא 'לפניו' בזמן שעושה הברכה, האם הצד שפניו עתה, או הצד שפניו בתפילתו. וע"י.

'שגגת תלמוד'

הלכות בלתי מפורסמות
(נשמח לקבל דברים מתאימים)

חיוב זימון לנשים

הלכה שאינה מפורסמת כראוי היא דאע"פ שנשים שאכלו לבדן אינן חייבות בזימון, מ"מ אם אכלו עם ג' גברים שנתחייבו בזימון אף הן מתחייבות בזימון (שו"ע סי' קצט סעי' ז, וע"ש במ"ב שביאר טעם החילוק, וכן מה שהביא דאם רצות יכולות ג"כ לזמן לעצמן).

עדיין ניתן להשיג את הקונטרס 'חמדת שעשועים' הכולל חידות
שנתפרסמו בגליון זה תקופה ארוכה, ומהשאלות לפלפולא שנידונו כאן.

אשמח מאוד בהערות ותגובות [השגת הגליון] בפל' - 0533130380

פ' ויקהל. במש"כ מדוע דוק הארון נקרא ע"ש בצלאל, הביא ה"ה בנימין הופנר שליט"א את דברי הדע"ז שמבאר דהארון היה ראשון לכלי המשכן וע"ש ביאור פנימיות הענין. ובשפ"ח ביאר באופ"א שהארון היתה מלאכתו קשה יותר ממלאכת עשיית יתר הכלים שבמשכן והמשכן עצמו, לפי שהוצרך לעשותו וכן את הכפורת עם הכרובים מקשה אחת [והמנורה שנתקשה בה משה הלא נעשית מאליה]. עכ"ד. - א"ה, מה דמשמע מדבריו דאף את הארון עצמו הוצרך לעשות מקשה אחת [ולא רק את הכפורת], הוא תמוה מנ"ל ד"ז.

פ' פקודי. במש"כ להעיר כיצד קידשו היו"ד קודם שניתן הכיור, הראו שכבר ברמב"ן (פס"ו י"ז) כתב שכל הסדר הכתוב בפסוק אין הכונה שכבר עתה עשאו והקריב וכו' אלא רק לאחר המשיחה, והכונה בכ"ז לספר מה יעשה בהם אחר המשיחה ע"ש. והוכיח כן דע"כ לא הקריב עתה, 'כי עדיין לא הקים החצר סביב למשכן, ואין מקריבין בלא קלעים, כי יהיו שחוטי חוץ, אלא כלם בזמנם'.

תוכ"ד בקריאה מתוך הכתב

במש"כ לפני כמה גליונות בענין תוכ"ד בקריאה מתוך הכתב, נתקבלו בס"ד כמה הוספות נכבדות, וכדלהלן.

העירו למש"כ הקסת סופר (סי' ד סעי' ה, ומקורו מהבני יונה) דאי"צ לראות כל תיבה בפע"צ אלא כדרך המעתיקים לוקחים ב' וג' תיבות בכ"א או יותר כהרגלו בתורה. הרי להדיא דרך הקריאה היא לראות כמה תיבות ולקוראם.

מאידך העירו לדברי הגרע"א (סי' ל ד"ה הנה עינת), דמוכח דל"מ לקרוא אחר שרואה, שדחה הראיה דכתיבה לאו כדיבור מהגמ' במגילה (י"ח ע"ב) דבעי דוקא שיקרא ואינו יוצא בכתיבה, ד"ל דהחיסרון שם הוא מצד דהוי כקורא בע"פ, דאף דמוקמינן דמנחא מגילה קמיה, מ"מ בשעה שכותב הוי קורא בע"פ, וכאלו ראה פסוק בתוך המגילה והרהר בו ואח"כ קרא הפסוק בע"פ, דפשיטא דלא יצא דהוי קורא בע"פ וה"נ כן בכתיבה'.

אך לכאורה יש לחלק דהתם אין דרך קריאה בכך [דהיינו בקריאה שע"י כתיבה], משא"כ כאן דרך קריאה הוא. וביותר שמדברי הגרע"א נראה דמדבר במעתיק פסוק שלם (ובכתיבה מיקל טפי מהק"ס הנו'), אשר זה באמת לא מסתבר להתיר, וכמשנת.

עוד ציינו לאגרו"מ (ארו"ח ח"ג סי' יט) שכתב דמסתברא שכל זמן שזוכר ע"פ ראייתו מהספר לקרוא מה שכתוב נקרא כקורא מתוך הכתב, ועכ"פ בתוך כדי דיבור (ונשאר בצ"ע לדינא), ומטעם זה כתב דכשאין בעל קורא בקיא, עדיף שיקרא בלא טעמים מאשר שיקרא מחומש ויסתכל מיד בס"ת, מפני שע"ז תהא קריאתו ע"פ מה שראה בחומש. [נדלא כאשל אברהם (מבוטשאטש, סי' קמב סעי' ב) שכתב עצה זו].

עצה טובה

רעיונות עצות והתבוננות כעבודת ד'

גודל מעלת לימוד התורה מתוך יסורים

לאחר פטירת הגר"א גניחובסקי זצ"ל הביאו כי מרן הגרא"ל זצ"ל אמר בשבחו, שהרביץ תורה מתוך יסורים [בסוף חיי בתקופת המחלה]. והיינו שרבי אברהם גניחובסקי זצ"ל אשר ידוע ומפורסם בגדלותו העצומה בתורה וגאונותו העצומה בחדס אשר אין להן אח ורע. מ"מ שבחו העיקרי לעוה"ב אשר מצא הגרא"ל זצ"ל לומר הוא מה שלימד מתוך יסורים.